

Meer en minder, meeste en minste

Door ds. J. Driessen

En voor het feest van het pascha, Jezus wetende, dat Zijn ure gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot den Vader, alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde. En als het avondmaal gedaan was, (toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iskariot, gegeven had, dat hij Hem verraden zou), Jezus, wetende, dat de Vader Hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat Hij van God uitgegaan was, en tot God heenging, stond op van het avondmaal, en legde Zijn klederen af, en nemende een linnen doek, omgordde Zichzelve. Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen, en af te drogen met den linnen doek, waarmede Hij omgord was. Hij dan kwam tot Simon Petrus; en die zeide tot Hem: Heere, zult Gij mij de voeten wassen? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat Ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen verstaan. Petrus zeide tot Hem: Gij zult mijn voeten niet wassen in der eeuwigheid! Jezus antwoordde hem: Indien Ik u niet wasse, gij hebt geen deel met Mij. Simon Petrus zeide tot Hem: Heere, niet alleen mijn voeten, maar ook de handen en het hoofd. Jezus zeide tot hem: Die gewassen is, heeft niet van node, dan de voeten te wassen, maar is geheel rein. En gijlieden zijt rein, doch niet allen. Want Hij wist, wie Hem verraden zou; daarom zeide Hij: Gij zijt niet allen rein. Als Hij dan hun voeten gewassen, en Zijn klederen genomen had, zat Hij wederom aan, en zeide tot hen: Verstaat gij, wat Ik ulieden gedaan heb? Gij heet Mij Meester en Heere; en gij zegt wel, want Ik ben het. Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig, elkanders voeten te wassen. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet. Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer, noch een gezant meerder, dan die hem gezonden heeft. Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.

Johannes 13:1-17

De Heere Jezus heeft de voeten van Zijn discipelen gewassen als een duidelijk voorbeeld van wat Johannes in het eerste vers van dit hoofdstuk noemt liefde tot het einde. We lezen immers: 'En voor het feest van het Pascha, Jezus wetende, dat Zijn ure gekomen was, dat Hij uit deze wereld zou overgaan tot de Vader, alzo Hij de Zijnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zo heeft Hij hen liefgehad tot het einde. En als het avondmaal gedaan was, (toen nu de duivel in het hart van Judas, Simons zoon, Iskariot, gegeven had, dat hij Hem verraden zou), Jezus, wetende, dat de Vader Hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat Hij van God uitgegaan was, en tot God heenging, stond op van het avondmaal, en legde Zijn klederen af, en nemende een linnen doek, omgordde Zichzelve. Daarna goot Hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wassen, en af te drogen met de linnen doek, waarmede Hij omgord was' (vers 1-5).

Als nu de Heere Jezus met het voeten wassen klaar is, gaat Hij weer bij Zijn jongeren aan de tafel zitten. Hij kijkt de kring rond en vraagt dan aan de discipelen: 'Verstaat gij, wat Ik ulieden gedaan heb?'

Want dáár gaat het immers om. Niet maar alleen dat ze het hebben ondergáán en het hebben áangezien, maar dat ze 't begrijpen en er *inzicht* in hebben. Dat ze beseffen wat er eigenlijk aan de hand is.

De Heere Jezus geeft daarvan ook uitleg. Hij zegt: jullie noemen Mij *Heere* en *Meester*. En terecht. Dat *ben* Ik ook. En daarom moeten jullie jezelf géén rabbi of leraar laten noemen, want slechts Eén is uw Leraar, en dat ben Ik. Christus Zelf was immers in de schoot van de Vader. Hij kent als géén ander de dingen Gods. En zoals Hij alleen Léraar is, zo is ook Hij alleen Héére. Hij is het, Die in Zijn onbegrensde macht over alles en allen beschikt. En wat heeft Hij nu gedaan? Hij heeft de voeten van Zijn leerlingen gewassen. Hij Die boven allen is, heeft Zich onder allen geplaatst.

De voeten wassen was een verachtelijk werkje. Een noodzakelijk kwaad. De stoffige wegen van Palestina en het open schoeisel maakten 't noodzakelijk. Maar men vond het zeer minderwaardig werk. Het was slavenwerk. En dan was het ook nog zo, dat een Jood het zelfs aan zijn Joodse slaaf niet zou opdragen. Dat moest de vreemdeling en bijwoner maar doen. Een zoon van Abraham kon je een dergelijke vernedering niet aandoen.

Slavenwerk

De Heere Jezus Christus doet dat verachtelijke werkje echter wél! Hij gaat met de slavenschort om de voeten van Zijn discipelen langs. Hij vernedert Zich tot slavenwerk. Dat is kenmékend voor heel Zijn komst en werk op aarde.

De apostel Paulus brengt dat prachtig onder woorden in zijn brief aan de Filippenzen. Daar zegt hij dat Jezus Christus was in de gestalte van God. Hij was Gode evengelijk. En dat was niet een waardigheid die Hij *Zichzelf* had aangemeten, en die Hem eigenlijk niet toekwam. Integendeel, Hij is Zelf God, en die goddelijke waardigheid komt Hem dus rechtens toe! Maar toch heeft Hij Zich vernietigd, de gestalte van een slaaf aangenomen hebbend, en is de mensen gelijk geworden. Hij heeft Zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood van het kruis.

Er was trouwens ook onder het Oude Testament reeds door Jesaja geprofeteerd van dat verachtelijke, van dat onwaardige van Jezus. 'Hij was veracht, en de onwaardigste onder de mensen, een Man van

smarten, en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem; Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht' (Jesaja 53:3).

Reiniging

In die vernedering tot aan de vervloekte dood van het kruis heeft Jezus allen die in Hem geloven werkelijk gediend. Zoals Hij hier de voeten van Zijn discipelen wast, zo heeft Hij zondaren gereinigd door het offer van Golgotha. En de vraag voor ons allen moet zijn: verstaan wij voor ons eigen persoonlijk leven wat Jezus hier heeft gedaan? Hebben wij déél aan de reiniging die Hij gaat verwerven? Want: 'Indien Ik u niet wasse, gij hebt geen deel met Mij' (vers 8b).

Het vuil van de zonde waarmee we ons bezoedeld hebben, kan niet blijven, willen we deel hebben aan Christus! Het moet worden afgewassen. Wij mensen kunnen wat dit betreft doen zoals dat jongetje dat met z'n vriendjes op straat gespeeld heeft en dat zomaar aan tafel wil gaan. Alsof er geen vuil is. Maar z'n moeder ziet het wel, en of hij al zegt dat z'n vriendjes nog veel vuiler waren dan hij, het helpt hem niet! Er moet gewassen worden, goed en grondig!

Welnu, om deel te hebben aan Christus, is reiniging nodig! Onze scharlaken rode zonden moeten worden als witte sneeuw. En ons hart, die vuile bron van onze wanbedrijven, moet gereinigd worden tot een nieuw gemoed, waarin de liefde tot de Heere woont. Deel hebben aan Christus, dat wil zeggen: van de oude adamswortel te worden afgesneden, om als een nieuwe rank in de wijnstok Christus te worden ingeënt.

Hoe gaat dat? Wel, deel krijgen en deel hebben aan Christus, dat gaat altijd door de weg van het zelfmishagen heen. Het vraagt om belijdenis van zonde, zodat we het met David uitklagen voor God: 'Ik heb gedaan dat kwaad was in Uw oog; dies ben ik Heer' Uw gramschap dubbel waardig!' (Psalm 51 ber.).

Verzoening

Deel hebben aan Christus, dat vraagt ook dat wij alle pogingen om onszelf te reinigen zullen opgeven. Het levert immers niets op, al dat proberen om onszelf op te knappen? Integendeel: er komt steeds meer vuil openbaar. Vanuit onszelf is het hopeloos en uitzichtloos om ooit terug te komen tot God.

Wie zal dan ook deze voetwassende Christus te voet vallen? Degene die aan het einde is van al zijn eigen gerechtigheid en deugden. En dat niet als een voorwaarde die wij zouden moeten vervullen. O nee, Hij vervulde alle voorwaarden Zelf.

Hoor, hoe Hij zegt: Ik wil u dienen met Mijn bloed, hetwelk een volkomen verzoening is voor al uw zonden. Laat u door Mij dienen; laat Mij voor u onder de toorn van God over de zonde doorgaan. Laat Mij u zaligen! Zo dringt Hij Zelf aan door Zijn Woord: 'Wij bidden van Christus' wege,; Laat u met God verzoenen!' (2 Korinthe 5:20).

Dat is voor ons allen nodig, want anders hebben wij geen deel aan Hem. En het is ook mogelijk om gewassen te worden in Zijn bloed van al onze zonden. Ons deel dat van nature met de satan is, kunnen we nooit anders verliezen dan door Hem, Die Zichzelf geeft in dienende liefde voor zondaren.

Hij zegt tegen Zijn jongeren: 'Verstaat gij, wat Ik ulieden gedaan heb?' (vers 12b). De discipelen moeten goed weten waar 't om gaat. En ook wij moeten goed weten waar het om gaat als Christus Zich in Zijn Woord tot ons neerbuigt om ons te wassen, om ons te dienen tot het einde!

De Heere Jezus vernedert Zich. Hier in het wassen van de voeten van de discipelen en straks geheel, als Hij Zich geeft aan het vloekhout van Golgotha.

Navolgen

Begrijpen wat de Heere Jezus hier doet, betekent dus dit te zien als een teken van geheel Zijn werk, als een heenwijzing naar Zijn vernedering aan het kruis. Maar dat niet alleen. Dat begrijpen houdt ook in: Hem navolgen. Hij zegt immers tegen Zijn discipelen: 'Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet' (vers 15).

We houden in ons kerkelijk spraakgebruik niet zo van het woord 'voorbeeld'. Dat zou maar oppervlakkig zijn. We kunnen denken aan hen, die zeggen dat de Heere Jezus alleen maar een voorbeeldig Mens is geweest. Maar een voorbeeld kan ons uit de verlorenheid niet redden, daarmee komen we om. En met weerszin denken we misschien aan mensen, die een heel braaf leven leiden. In de negentiende eeuw ging het er om opgevoed te worden tot brave, deugdzame burgers.

Toch moeten we voor het woord 'voorbeeld' niet bang zijn. De Heere Jezus zegt het hier Zelf. En het is echt niet de enige plaats in de Bijbel, waar het zo staat. Paulus schrijft in de brief aan de Filippenzen dat dát gevoelens in ons moet zijn, dat ook in Christus Jezus was (Filippenzen 2:5).

En de Kolossenzen houdt hij voor, dat ze elkaar moeten vergeven, gelijk ook Christus hún vergeven heeft (Kolossenzen 3:13). Petrus gebruikt het woord voorbeeld zelfs letterlijk als hij zegt, dat Christus ons een voorbeeld heeft nagelaten, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen (1 Petrus 2:21). Dat ieder die gelooft, dat ieder die door genade een lidmaat van Christus mag zijn, een voorbeeld neemt aan Christus, is dus een voluit bijbelse zaak. En het is nog niet eens een vrijblijvende zaak ook. Zo in

de geest van: wie er wat in ziet, die moet het maar doen, en een ander moet 't maar laten. Nee, de Heere Jezus zegt hier duidelijk: 'Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig, elkanders voeten te wassen. Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet' (vers 14, 15). Met andere woorden: dat kan in een recht christenleven niét worden gemíst!

Voorbeeld

Het is wel de grote vraag, hoe je dat voorbeeld Christus gebruikt. Als we een borduurwerk maken volgens een voorbeeld, dan kun je op de duur dat voorbeeld wel missen; we hebben het niet meer nodig. Maar zo is het hier beslist niet! Het voorbeeld van de Heere Jezus navolgen, dat kan alleen als we door het ware geloof aan Hem verbonden zijn. Het kan alleen doordat we in Hém zijn en Hij in óns is.

Paulus zegt dat zo in de Galatenbrief: 'Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij! En hetgeen ik nu in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God, Die mij liefgehad heeft en Zichzelf voor mij overgegeven heeft! (Galaten 2:20).

Als wij in onszelf, in éigen kracht, dat voorbeeld van Christus willen navolgen, komt er niets van terecht. Als we dan misschien eens 'n keer wat nederigs presteren, vinden we onszelf al heel goed, en loopt door de tekening van ons leven de rode streep van de hoogmoed. Het léék even iets op het voorbeeld van Christus, maar het zit er helemaal naast, en we hebben uiteindelijk alleen onszelf op het oog.

Maar Jezus zegt: 'Die in Mij blijft, en Ik in hem, die draagt veel vrucht' (Johannes 15:5). In Hém blijven, dat is een werk van gevouwen handen en gebogen knieën. Het gebed is immers het voornaamste stuk van het leven der dankbaarheid. Altijd maar weer bedelen om Zijn genade en kracht, en om het vertrouwen op Zijn belofte, dat Hij 't ook dóen zal.

Dan leert de Heere ons door Zijn Geest hoe wij wandelen mogen. Dan hebben we geen hele lijst van géboden en vérboden nodig. Maar dan drukt Hijzelf iets van Zijn voorbeeld af in ons leven.

Er was iemand die ergens heel druk mee was. Zijn buurman, die moeilijk ter been was, vroeg of hij mee wilde gaan om boodschappen te doen. Hij vond dat hij daar eigenlijk geen tijd voor had. Waar hij nu mee bezig was, was toch veel belangrijker dan die boodschappen van z'n buurman.

Uiteindelijk is hij toch maar meegegaan. Toen het allemaal ook nog veel langer duurde dan hij gedacht had, zat hij zich in de auto vreselijk op te winden. Tótdat hij zich het voorbeeld van Christus te binnen bracht en zich diep schaamde.

Waarachtig dienstbetoon

Volgens het Evangelie van Lukas heeft de Heere Jezus bij deze maaltijd ook tegen Zijn jongeren gezegd: 'De koningen der volken heersen over hen; en die macht over hen hebben, worden weldadige heren genaamd. Doch gij niet alzo; maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en die voorganger is, als één die dient' (Lukas 22:25, 26).

De meeste is degene die in navolging van Christus, de heilige kunst verstaat om de minste te zijn. Ook Hij was immers in het midden van de Zijnen *als één die dient* (Lukas 22:27). Hij was de Meeste, juist in Zijn diepste vernedering.

De mééste zijn, door de mínste te willen wezen. Van God en alle mensen. Nee daar heeft geen mens zijn natuur in mee. Maar dat maakt genáde van een mens. Om een navolger van God en een navolger van Christus te zijn. Dienstvaardig tot Zijn eer. En ook iemand, die wil dienen. In het bijzondere ambt, en in het ambt aller gelovigen. Die twintig stappen terúg doet voor een ander, en niet altijd voor zijn eigen gelijk vecht. Als we werkelijk mogen dienen uit de bediening van de grote Meester, dan is er niet zo gauw iets waar we onszelf te góed, te belangrijk, te geleerd, of zelfs te gééstelijk voor vinden. En hoe dichter we bij de grote Meester mogen leven, hoe afhánkelijker van Hém, hoe dúdelijker we ook gaan zien, wat Hij van ons vraagt. Nee, dan gaat 't niet om gróte dingen, maar om waarachtig dienstbetoon.

In 1 Timótheüs 5 laat Paulus ons zien hoe wezenlijk dat is. Het gaat daar over vrouwen, die tot een bepaalde taak in de gemeente worden geroepen. En dan wordt niét gevraagd na hun deskundigheid of naar hun diploma's. Maar dan wordt gevraagd of zij de voeten der heiligen hebben gewassen.

Of ze dus de nederigheid ook werkelijk in praktijk gebracht hebben. Of ze werkelijk gelééfd hebben in navolging van Christus. Dáár gaat het om wil de Heere Jezus zeggen. Want: 'Voorwaar, voorwaar zeg Ik u: Een dienstknecht is niet meerder dan zijn heer, noch een gezant meerder dan die hem gezonden heeft' (vers 16).

Als Ik Mijzelf dan niet geschaamd heb om ú de voeten te wassen, hoeveel te mínder behoort *u* zich dan te schamen om het elkáár te doen. En dat doende, daarin bezig zijnde, zal er een goede reuk van Christus verspreid worden, en zullen we zelfs genadeloon ontvangen. We lezen dat in vers 17: 'Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij zo gij dezelve doet.'

De Heere Jezus maakt duidelijk dat wéten alleen niet genoeg is. Práten over hoe het christenleven moet zijn, zonder ook werkelijk christelijk te léven, heeft geen zin. Een wéét-christendom zit een voet te hoog. Wel in je hoofd, maar niet in je hart, en helemaal niet in je handen.

De Heere Jezus heeft op een andere plaats gezegd: 'Niet een iegelijk, die tot Mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het Koninkrijk der hemelen, maar die daar dóet de wil Mijns Vaders, Die in de hemelen is (Mattheüs 7:21).

Rust

Aan het einde van Bergrede vertelt Hij de gelijkenis van het bouwen op het zand en op de rots. Als je hoort en niet dóet, dan is je huis op het zand gebouwd (Mattheüs 7:24-27). Of, om met de woorden van Paulus te spreken: je hebt wel een gedáante van godzaligheid, maar de kracht ervan verloochend. Het zout is smakeloos geworden. Jakobus stelt heel radicaal de eis: 'Toon mij uw geloof uit uw werken!' (Jakobus 2:18).

Misschien zegt iemand nu bij zichzelf: maar daar heb ik het nu juist zo moeilijk mee! Ik word wel een christen genoemd, maar wie bén ik eigenlijk? Ik zit nog zo boordevol hoogmoed en trots. Ik bedank er zo vaak voor om de minste te zijn. Juist in die kleine dagelijkse dingen in mijn gezin. Met mijn kinderen. Met mijn broers en zusters. En op mijn werk. Met mijn collega's. Ik val mezelf zo tegen, juist als het over deze dingen gaat. Het is om moedeloos, ja hopeloos van te worden.

Inderdaad, als je op jezelf ziet, dan wel. Maar u hoeft niet op uzelf te zien. U mag vluchten tot Hem, Die Zijn kracht in onze zwakheid wil volbrengen. U mag op Hém zien. Zijn voorbeeld navolgen. In Zijn voetstappen wandelen. Achter Hém aan. Zeker, dat zal wel veel strijd geven in je leven. Strijd tegen jezelf. Strijd tegen dat oude hoogmoedige *ik*, dat alles wel wil, behalve de minste zijn. Dan zal 't door veel struikelen en vallen heengaan. En vaak zult u denken dat u eerder áchteruit gaat dan vooruit.

En toch, u strijdt de goede strijd des geloofs. En de Heere Jezus zegt: 'Ge zijt zalig!' Dat is de zegen, die Hij er aan verbindt. *Ge zijt zalig!* U zult dus niet alleen maar straks zalig zijn, nee: u bént het al. Want de weg achter Christus, de weg van vernedering, is de weg naar het Licht.

En er komt een dag dat de strijd gestreden is. Dat de laatste resten van hoogmoed en eigen waan van Gods kinderen af zullen vallen; dat zij volkomen zuiver en rein zijn; nederig voor God en de mensen.

Maar die zaligheid is er ook nú al in het vólgen van Jezus, op de weg van nederige dienst. Er mag blijdschap in worden gevonden om de naaste te dienen. En wat geeft dat een vréde. De hoogmoed geeft zoveel vréugde niet. Integendeel: dat brengt een grote brok onrust en onvrede in je leven. Maar nederigheid en dienst brengen rust en ware blijdschap. Niét dat 't daarom gedaan moet worden. Gods kerk volgt Christus niet om loon. Maar het is wel de zegen die de Heere daarop geeft, in de ambtelijke dienst en daarbuiten. Het is een goed leven, dit leven met de Heere. Een werkelijk zálig leven. De dichter zingt daarvan: 'Wat vrée heeft elk die Uwe wet bemint! Zij zullen aan geen hinderpaal zich stoten!'

'Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij, zo gij dezelve doet.' Johannes is er bij geweest toen de Heere Jezus deze woorden sprak in de paaszaal. En hij heeft er dít uit geleerd: 'Wij weten, dat wij overgegaan zijn uit de dood in het leven, dewijl wij de broeders liefhebben!' (1 Johannes 3:14).

Weten wij dat door genade ook? Het luistert zo nauw en het komt zo nauw! Van nature wassen wij elkaar liever de oren dan de voeten. Maar nu de mínste te kunnen en te willen zijn. Dat kan daar, waar Gods Geest ons geleerd heeft wie wij zélf zijn en wie de *Heere* wil zijn voor zó'n onverbeterlijke zondaar. 'Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig elkanders voeten te wassen' (vers 14). Dat kán dan niet meer uitblijven. Wat er in zit, wat er in gegéven is, moet er ook uitkomen. Waar de liefde Gods in onze harten is uitgestort, daar zal deze ook doorstromen en terugstromen tot de Heere en tot Zijn volk; tot het Hoofd en tot het lichaam. Kennen we dat, die liefde tot God en Zijn volk? Ruth zei: 'Uw volk is mijn volk en uw God mijn God' (Ruth 1:16). Dat gaat altijd samen.

'Want Ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat gelijkerwijs Ik u gedaan heb, gijlieden ook doet' (vers 15). Bekleed zijn met ootmoedigheid. Dienen, van diénst zijn, aan het front en op het thuisfront. Verdragen, vergeven, verzoenen, vermanen, vertroosten. Elkaar opdragen in de gebeden.

Hoe zal het kúnnen? In de weg van het gebed: 'O, Zoon, maak ons Uw beeld gelijk!'

Wat is 't nodig, juist in onze donkere tijd, dat het volk des Heeren zich nauw aanéén sluit en te midden van alle haat, leugen en bedrog, de banier van Christus' liefde hoog houdt. Tot eer van God, tot versterking van het geloof, tot opbouw van de gemeente die naar Zijn Naam is genoemd.

Vragen

1. Jezus zegt tot Petrus: 'Indien ik u niet was, gij hebt geen deel met Mij'. Wat betekenen deze woorden? Waarom vraagt Petrus dan om helemaal gewassen te worden?
2. De reinigmaking van onze zonden is alleen mogelijk door het bloed van Christus. Wat houdt deze reiniging in? Waarom hebben we een rein hart nodig (zie Psalm 51:12).
3. Kunt u voorbeelden geven van wat het betekent 'elkaar de voeten wassen'? Welke moeilijkheden zou dat kunnen geven op het zendingsveld? Waarom is dat ook voor Gods kinderen moeilijk?
4. Welke les moeten de discipelen leren uit het voorbeeld van de Heere Jezus? Betrek hierbij Fillippenzen 2:2-5 en Mattheüs 6:12. Wat is de les voor ons?
5. Wat betekent het gebed 'O, Zoon, maak ons Uw beeld gelijk'? Wat is de vrucht daarvan?

Deze bijbelstudie is onderdeel van een serie van tien bijbelstudies over het thema 'Dienen'. De serie is in 2005 uitgegeven door BN, JBGG en ZGG.